

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

„Kontakty miast bliźniaczych – międzynarodowa współpraca partnerska z perspektywy wybranych miast na prawach powiatu”

Autor: mgr Judyta Pasiut

Praca doktorska napisana pod kierunkiem

prof. dr hab. Ewy Bujwid-Kurek

Zasadniczym celem prezentowanej dysertacji jest wieloaspektowa analiza nawiązywanych przez miasta kontaktów bliźniaczych, badanych przez pryzmat efektywności, częstotliwości oraz charakterystyki podejmowanych w ich ramach działań. Analizie tej poddano cztery miasta na prawach powiatu, których liczba ludności mieści się w przedziale 75 000-99 999 tysięcy mieszkańców (zgodnie z podziałem Głównego Urzędu Statystycznego), reprezentujące różne regiony i kierunki geograficzne Polski, tj. Nowy Sącz na południu (woj. małopolskie), Grudziądz na północy (woj. kujawsko-pomorskie), Siedlce na wschodzie (woj. mazowieckie) oraz Jelenia Góra na zachodzie kraju (woj. dolnośląskie). Tym samym możliwe stało się przeanalizowanie oraz ustalenie podobieństw i różnic uwarunkowań prowadzonej współpracy zagranicznej przez miasta o podobnym potencjale społecznym.

W prezentowanej dysertacji doktorskiej przyjęto pięć głównych hipotez badawczych:

1. Położenie geograficzne miasta w głównym stopniu wpływa na wybór miejskiego partnera zagranicznego.
2. Najczęściej podejmowaną formą współpracy partnerskiej są wizyty oficjalne władz i urzędników miast, najrzadszą zaś – misje gospodarcze.
3. Częstotliwość oraz intensywność podejmowanych działań międzynarodowych w ramach nawiązanych kontaktów partnerskich wraz z upływem czasu ulega stopniowemu ograniczeniu.
4. Główna efektywność wynikająca z prowadzonej przez miasta współpracy zagranicznej oscyluje wokół zwiększania kompetencji urzędniczych oraz realizacji młodzieżowych wymian edukacyjnych.
5. Efektywność ekonomiczna współpracy zagranicznej miast, definiowana poprzez pryzmat przyciągniętych inwestycji i kapitału zagranicznego, jest znikoma.

Zakres badań obejmuje dodatkowo szereg badawczych pytań szczegółowych, dotyczących: umożliwiania nawiązywania oraz podtrzymywania więzi, kontaktów i przyjaźni pomiędzy społecznościami lokalnymi poprzez współpracę międzynarodową samorządów; realnych działań w ramach współpracy samorządów na poziomie międzynarodowym; posiadanych przez jednostki samorządu terytorialnego narzędzi do sukcesywnego podtrzymywania i pogłębiania relacji międzyludzkich i kontaktów społecznych między mieszkańcami w ramach współpracy zagranicznej; zaangażowania mieszkańców w różnego rodzaju przedsięwzięcia międzynarodowe oraz posiadania przez społeczności lokalne chęci do budowania relacji z mieszkańcami zagranicznych samorządów bliźniaczych; głównych beneficjentów współpracy partnerskiej samorządów; możliwych korzyści pozyskanych dla mieszkańców dzięki kontaktom miast bliźniaczych.

Prezentowana dysertacja doktorska składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów oraz zakończenia, aneksu i bibliografii. W pierwszym rozdziale pracy zawarto rozważania teoretyczne na temat ujęcia definicyjnego miasta, obejmujące zarówno perspektywy socjologiczne, jak i prawne oraz urbanistyczne. Co więcej, zawarto w nim podstawowe informacje z zakresu socjologii miasta oraz zwrócono szczególną uwagę na ujęcie politologiczne miasta, w tym: zadania i prawny sposób funkcjonowania miasta na podstawie kluczowych krajowych aktów prawnych oraz agend i dokumentów międzynarodowych, a także na polityczne podejście Unii Europejskiej do kwestii rozwoju miast oraz aspekt zrzeszania się miast na gruncie międzynarodowym.

Analiza zawarta w drugim rozdziale obejmuje rozważania na temat historii podejmowania współpracy partnerskiej na poziomie lokalnym w ujęciu krajowym oraz europejskim, kierunków tej kooperacji w aspekcie czasowo-przestrzennym oraz priorytetowych dziedzin współpracy i działań. Ponadto, analizie poddane zostały najistotniejsze, z punktu widzenia autorki, dokumenty i akty prawa międzynarodowego i unijnego w zakresie prowadzenia przez samorzady współpracy na arenie międzynarodowej, jak również formalne i nieformalne podstawy współpracy partnerskiej miast, ze szczególnym uwzględnieniem umów partnerskich, listów intencyjnych oraz współpracy projektowej. Osobną uwagę w tym rozdziale poświęcono przyjętej przez Radę Ministrów w marcu 2012 r. pierwszej od 1989 r. wieloletniej strategii polityki zagranicznej Polski: *Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012–2016*, jak również kwestii finansowania przedsięwzięć podejmowanych w ramach współpracy partnerskiej samorządów.

W trzecim rozdziale zaprezentowana została charakterystyka prowadzonej przez Nowy Sącz międzynarodowej współpracy partnerskiej, obejmująca analizę każdego

z samorządów partnerskich i zaprzyjaźnionych Nowego Sącza w ujęciu zakresu przedmiotowego prowadzonej współpracy, jej podstaw prawnych i intensywności na przestrzeni lat oraz zrealizowanych w jej ramach przedsięwzięć, w tym projektów finansowanych ze środków zewnętrznych. Rozdział czwarty *per analogiam* stanowi analizę pod tym względem miasta Grudziądz, w rozdziale piątym wzięto pod uwagę miasto Siedlce, natomiast w rozdziale szóstym Jelenią Górę.

Rozdział siódmy obejmuje analizę dotyczącą realizacji zadań związanych ze współpracą zagraniczną wybranych miast przez lokalne podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych, w głównej mierze zlecane przez miasta do realizacji w ramach regulacji ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. W rozdziale tym zawarto także komparatystykę międzynarodowej współpracy partnerskiej prowadzonej przez wybrane miasta na prawach powiatu oraz podjęto próbę oceny szans, ograniczeń i wyzwań z nią związanych.

Zakończenie niniejszej dysertacji zawiera podsumowanie rozważań na temat współpracy partnerskiej miast na prawach powiatu, a co najważniejsze, obejmuje także odniesienie do zawartych we wstępie hipotez i pytań badawczych. Autorka częściowo potwierdziła pierwszą hipotezę badawczą, uznając położenie geograficzne danego samorządu za ważny, aczkolwiek nie główny czynnik odpowiadający za wybory kierunków geograficznych współpracy przez polskie miasta. Druga hipoteza dotycząca najczęściej podejmowanych form współpracy partnerskiej oraz piąta hipoteza dotycząca efektywności ekonomicznej tej kooperacji zostały przez autorkę potwierdzone w całości. Natomiast trzecia przyjęta w dysertacji hipoteza badawcza nie została potwierdzona. Przeprowadzone badania wykazały bowiem, że kwestia upływu czasu nie jest elementem ograniczającym częstotliwość oraz intensywność podejmowanych działań międzynarodowych w ramach wszystkich zanalizowanych kontaktów partnerskich, a liczne przykłady wieloletnich i owocnych samorządowych związków bliźniaczych przeczą założeniu tej hipotezy. Drugą niepotwierdzoną w trakcie przeprowadzonych analiz hipotezą jest kwestia głównej efektywności współpracy partnerskiej miast w ujęciu zwiększania kompetencji urzędniczych, co współcześnie, w odróżnieniu od lat 90. XX w., nie stanowi najczęściej podejmowanych działań w ramach nawiązanych kontaktów bliźniaczych. W zakończeniu dysertacji zawarto także własne wnioski autorki na temat współczesności oraz przyszłości międzynarodowej współpracy samorządów miejskich.

Analizy zawarte w dysertacji umożliwiły m.in. poznanie istoty, historii oraz cech charakterystycznych poszczególnych kontaktów bliźniaczych i partnerskich, a także dogłębne

przeanalizowanie postawionych przez autorkę problemów badawczych dotyczących współpracy bliźniaczej miast, wyjaśnienie specyfiki tej współpracy z uwzględnieniem parametrów czasowo-przestrzennych oraz na wysnucie wniosków, mających charakter zdań spostrzeżeniowych. Efekty badań, które zostały zaprezentowane w pracy, mają wymierne konsekwencje społeczne, pozwalające na praktyczne zastosowanie zdobytej w trakcie badań wiedzy. Znając bowiem prawidłowości przyczynowo-skutkowe nawiązywania kontaktów bliźniaczych i partnerskich przez miasta, możliwym staje się dobór odpowiednich środków do realizacji postawionych celów w ramach współpracy zagranicznej, jak również przewidzenie rezultatów podejmowanych przez miasta działań na arenie międzynarodowej.